

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده ی علوم انسانی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی

جریان شناسی ادبیات داستانی از ابتدای سال

۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۸۹

سارا حسینی

استاد راهنما:

دکتر غلامحسین غلامحسین زاده

استاد مشاور:

دکتر قدرت الله طاهری

بهار ۱۳۹۱

فصل اول - کلیات

- مقدمه ۲
- ۱-۱ پیشینه ی تحقیق ۵
- ۲-۱ بیان مسأله ۱۲
- ۱-۲-۱ سوالات و فرضیات تحقیق ۱۳
- ۲-۲-۱ فرضیه ها/ پیش فرض ها ۱۳
- ۳-۱ روش انجام تحقیق ۱۴
- ۴-۱ تأثیر سیاست و اقتصاد بر ادبیات داستانی دهه ی شصت ۱۶
- ۱-۴-۱ ادبیات روشنفکری دهه ی شصت ۲۰
- ۲-۴-۱ گفتمان های سیاسی و فرهنگی دهه ی شصت ۲۲
- ۳-۴-۱ تحولات سیاسی و فرهنگی اواخر دهه ی شصت و هفتاد ۲۷
- ۵-۱ ادبیات داستانی دهه ی هفتاد ۳۹
- ۱-۵-۱ ادبیات زنان (فمینیسم) در دهه ی هفتاد ۳۹
- ۲-۵-۱ رئالیسم جادویی در دهه ی هفتاد ۴۱
- ۳-۵-۱ داستان های جریان سیال ذهن (مدرن) در دهه ی هفتاد ۴۲
- ۴-۵-۱ ادبیات داستانی پست مدرن در دهه ی هفتاد ۴۳
- ۶-۱ ادبیات داستانی دهه ی هشتاد در نگاهی کلی ۴۴
- ۱-۶-۱ ادبیات جنگ در دهه ی هشتاد ۴۷
- ۲-۶-۱ داستان های مدرن و پست مدرن دهه ی هشتاد ۴۹
- ۳-۶-۱ ادبیات زنان (فمینیسم) در دهه ی هشتاد ۵۲

۵۵.....	۴-۶-۱ ادبیات اقلیمی
	فصل دوم- ادبیات داستانی زنان
۶۰.....	۱-۲ جنبش فمینیسم
۶۸.....	۲-۲ فمینیسم و ادبیات زنان در ایران
۸۰.....	۳-۲ زنان و داستان های عامه پسند ایرانی.....
۸۳.....	۴-۲ تحلیل رمان خاله بازی
۸۵.....	۱-۴-۲ مولفه های فمینیستی رمان خاله بازی
۹۲.....	۲-۴-۲ زنانه نویسی در رمان خاله بازی
۹۸.....	۵-۲ مجموعه داستان عشق روی چاکرای دوم.....
۹۸.....	۱-۵-۲ داستان اول: آن که شبیه تو نیست
۱۰۰.....	۲-۵-۲ داستان دوم: ویرگول
۱۰۱.....	۳-۵-۲ داستان سوم: همین نزدیکی اما
۱۰۱.....	۴-۵-۲ داستان چهارم: ششمین نسل با حرف های اضافه
۱۰۲.....	۵-۵-۲ داستان پنجم: من به توان تو
۱۰۳.....	۶-۵-۲ داستان ششم: عشق روی چاکرای دوم
۱۰۶.....	۷-۵-۲ داستان هفتم: غم میان باد های موسمی
۱۰۷.....	۸-۵-۲ داستان هشتم: به چهل روایت دخترانه
۱۰۸.....	۹-۵-۲ داستان نهم: هاروت و ماروت
۱۰۸.....	۱۰-۵-۲ داستان دهم: با تشدید روی جیم

فصل سوم- ادبیات داستانی مدرن

- ۱-۳ مدرن، مدرنیته و مدرنیسم ۱۱۳
- ۲-۳ پیدایش مدرنیته و مدرنیسم در غرب ۱۱۷
- ۳-۳ پیدایش مدرنیته و مدرنیسم در ایران ۱۲۵
- ۴-۳ سوررئالیسم، صورتی از ادبیات مدرن ۱۳۰
- ۱-۴-۳ ویژگی های سوررئالیسم در ادبیات داستانی ۱۳۲
- ۵-۳ جریان سیال ذهن، صورتی از ادبیات مدرن ۱۳۳
- ۱-۵-۳ ویژگی های جریان سیال ذهن در ادبیات داستانی ۱۳۴
- ۶-۳ سیر تطور داستان نویسی مدرن فارسی ۱۳۵
- ۱-۶-۳ داستان نویسی مدرن از مشروطه تا پایان دهه ی سی ۵۱۳
- ۲-۶-۳ داستان نویسی مدرن در دهه ی چهل ۱۳۷
- ۳-۶-۳ داستان نویسی مدرن در دهه ی پنجاه ۱۳۹
- ۴-۶-۳ داستان نویسی مدرن در دهه ی شصت ۱۴۱
- ۵-۶-۳ داستان نویسی مدرن در دهه ی هفتاد ۱۴۳
- ۶-۶-۳ داستان نویسی مدرن در دهه ی هشتاد ۱۴۶
- ۷-۳ مولفه های معنایی داستان مدرن ۱۴۹
- ۱-۷-۳ (۱) معرفت شناسی ۱۴۹
- ۲-۷-۳ (۲) عدم قطعیت ۱۵۰
- ۳-۷-۳ (۳) نخبه گرایی ۱۵۱
- ۴-۷-۳ (۴) فرد گرایی ۱۵۲

- ۱۵۳..... شهر نشینی (۵-۷-۳)
- ۱۵۴..... دین گریزی (۶-۷-۳)
- ۱۵۵..... خلأ مرکزیت (۷-۷-۳)
- ۱۵۵..... راسیونالیسم (عقل گرایی) (۸-۷-۳)
- ۱۵۶..... انزوا و تنهایی (۸-۷-۳)
- ۱۵۷..... مسخ (تغییر شکل) واقع گرایی (۹-۷-۳)
- ۱۵۹..... انحراف جنسی و روان پریشی قهرمان (۱۰-۷-۳)
- ۱۵۹..... ۸-۳ مولفه های ساختاری داستان مدرن
- ۱۵۹..... ۱-۸-۳ آشنایی زدایی (defamiliarization)
- ۱۶۱..... ۲-۸-۳ تعلیق (suspense) نیرومند
- ۱۶۱..... ۳-۸-۳ زاویه ی دید (point of view) خاص
- ۱۶۳..... ۴-۸-۳ شخصیت پردازی (characterization) با نگاهی نو
- ۱۶۴..... ۹-۳ معرفی کلی رمان قاعده ی بازی
- ۱۶۶..... ۱-۹-۳ خلاصه ی رمان قاعده ی بازی
- ۱۶۶..... ۲-۹-۳ نقد رمان قاعده ی بازی
- ۱۶۶..... ۱-۲-۹-۳ تعلیق با استفاده از بازی های نگارشی
- ۱۶۷..... ۲-۲-۹-۳ عدم قطعیت
- ۱۶۸..... ۳-۲-۹-۳ فردگرایی
- ۱۶۹..... ۴-۲-۹-۳ عقل گرایی (راسیونالیسم)
- ۱۷۱..... ۵-۲-۹-۳ نخبه گرایی
- ۱۷۲..... ۶-۲-۹-۳ نقش « زمان » در روایت رمان قاعده ی بازی
- ۱۷۵..... ۱۰-۳ معرفی کلی رمان آفتاب پرست نازنین

- ۱۷۵.....۳-۱۰-۱ خلاصه ی رمان آفتاب پرست نازنین
- ۱۷۶.....۳-۱۰-۲ نقد رمان آفتاب پرست نازنین
- فصل چهارم- ادبیات داستانی پست مدرن
- ۱۸۱.....۴-۱ پست مدرن، پست مدرنیته و پست مدرنیسم
- ۱۸۲.....۴-۲ پیدایش پست مدرنیته و پست مدرنیسم در غرب
- ۱۹۰.....۴-۳ پیدایش مدرنیته و پست مدرنیسم در ایران
- ۱۹۱.....۴-۳-۱ داستان پست مدرن در دهه ی چهل و پنجاه
- ۱۹۲.....۴-۳-۲ داستان پست مدرن در دهه ی شصت
- ۱۹۲.....۴-۳-۳ داستان پست مدرن در دهه ی هفتاد
- ۱۹۶.....۴-۳-۴ داستان پست مدرن در دهه ی هشتاد
- ۲۰۲.....۴-۴ مولفه های داستان پست مدرن
- ۲۰۳.....۴-۵ مولفه های معنایی داستان پست مدرن
- ۲۰۳.....۴-۵-۱ عدم قطعیت (Indeterminacy)
- ۲۰۴.....۴-۵-۲ وجود شناسی (ontology)
- ۲۰۵.....۴-۵-۳ فرو پاشی کلان روایت ها (Metanarratives)
- ۲۰۵.....۴-۵-۴ شخصیت های پارانوایی
- ۲۰۶.....۴-۵-۵ ضدیت با نخبه گرایی
- ۲۰۷.....۴-۵-۶ مرکزیت زدایی
- ۲۰۸.....۴-۶ مولفه های ساختاری داستان پست مدرن
- ۲۰۸.....۴-۶-۱ چند صدایی یا پلی فونیک
- ۲۰۸.....۴-۶-۲ هجو، طنز و مضحکه نویسی

- ۲۰۹..... ۳-۶-۴ آشکار کردن تصنع
- ۲۰۹..... ۴-۶-۴ اتصال کوتاه
- ۲۱۰..... ۵-۶-۴ تناقض
- ۲۱۰..... ۶-۶-۴ جابجایی
- ۲۱۱..... ۷-۶-۴ عدم انسجام
- ۲۱۱..... ۸-۶-۴ فقدان قاعده
- ۲۱۲..... ۹-۶-۴ فرجام های چند گانه ی داستان
- ۲۱۲..... ۷-۴ معرفی رمان شب ممکن
- ۲۱۳..... ۸-۴ بررسی مولفه های پست مدرنیستی رمان شب ممکن
- ۲۱۳..... ۱-۸-۴ شروع نا متعارف
- ۲۱۴..... ۲-۸-۴ شخصیت پردازی پسا مدرن
- ۲۱۵..... ۳-۸-۴ عدم قطعیت
- ۲۱۶..... ۴-۸-۴ اصالت دادن به ذهن خواننده
- ۲۱۷..... ۵-۸-۴ فروپاشی کلان روایت ها
- ۲۱۸..... ۶-۸-۴ آشکار کردن تصنع
- ۲۱۹..... ۷-۸-۴ بینامتنیت
- ۲۲۱..... ۸-۸-۴ تناقض
- ۲۲۲..... ۹-۴ معرفی رمان «کتاب بی نام اعترافات»
- ۲۲۳..... ۱۰-۴ بررسی مولفه های پست مدرنیستی رمان «کتاب بی نام اعترافات»
- ۲۲۳..... ۱-۱۰-۴ آشکار کردن تصنع
- ۲۲۴..... ۲-۱۰-۴ بینامتنیت

- ۲۲۶..... ۳-۱۰-۴ طنز
- ۲۲۶..... ۴-۱۰-۴ تناقض
- ۲۲۷..... ۵-۱۰-۴ محتوای وجود شناسانه
- ۲۲۷..... ۶-۱۰-۴ بازی های زبانی و تکنیک های چاپی
- ۲۲۸..... ۷-۱۰-۴ وحدت شخصیت ها در عین کثرت
- ۲۲۹..... ۸-۱۰-۴ عدم قطعیت

فصل پنجم- ادبیات اقلیمی

- ۲۳۱..... ۱-۵ تعریف ادبیات اقلیمی و نام های دیگر آن
- ۲۳۳..... ۲-۵ سیر تاریخی ادبیات اقلیمی
- ۲۳۳..... ۱-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه های آغازین سده
- ۲۳۵..... ۲-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی بیست و سی
- ۲۳۵..... ۳-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی چهل
- ۲۳۸..... ۴-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی پنجاه
- ۲۳۹..... ۵-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی شصت
- ۲۴۱..... ۶-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی هفتاد
- ۲۴۲..... ۷-۲-۵ ادبیات اقلیمی دهه ی هشتاد
- ۲۴۵..... ۳-۵ تقسیم بندی اقلیم ها
- ۲۴۷..... ۱-۳-۵ ادبیات اقلیمی شمال
- ۲۵۱..... ۲-۳-۵ ادبیات اقلیمی جنوب
- ۲۶۲..... ۳-۳-۵ ادبیات اقلیمی کرمانشاه
- ۲۶۸..... ۴-۳-۵ ادبیات اقلیمی اصفهان

- ۲۷۳..... ۵-۳-۵ ادبیات اقلیمی خراسان
- ۲۷۸..... ۶-۳-۵ ادبیات اقلیمی آذربایجان
- ۲۸۷..... ۴-۵ نگاهی کلی به مجموعه داستان اژدها کشان
- ۲۸۷..... ۱-۴-۵ داستان اول: قشقال
- ۲۸۹..... ۲-۴-۵ داستان دوم: نسترنه
- ۲۹۰..... ۳-۴-۵ داستان سوم: دیو لنگه و کوبه
- ۲۹۱..... ۴-۴-۵ داستان چهارم: گورچال
- ۲۹۲..... ۵-۴-۵ داستان پنجم: اژدها کشان
- ۲۹۳..... ۶-۴-۵ داستان ششم: ملخ های میلک
- ۲۹۳..... ۷-۴-۵ داستان هفتم: شول و شیون
- ۲۹۴..... ۸-۴-۵ داستان هشتم: سیا مرگ و میر
- ۲۹۵..... ۹-۴-۵ داستان نهم: اوشانان
- ۲۹۶..... ۱۰-۴-۵ داستان دهم: تعارفی
- ۲۹۷..... ۱۱-۴-۵ داستان یازدهم: کل گاو
- ۲۹۸..... ۱۲-۴-۵ داستان دوازدهم: آه دود
- ۲۹۹..... ۱۳-۴-۵ داستان سیزدهم: الله بداشت سفیانی
- ۲۹۹..... ۱۴-۴-۵ داستان چهاردهم: آب میلک سنگین است
- ۳۰۰..... ۱۵-۴-۵ داستان پانزدهم: ظلمات
- ۳۰۱..... ۵-۵ نگاهی کلی به رمان میم
- ۳۰۱..... ۱-۵-۵ شرح و تحلیل رمان میم

فصل ششم-نتیجه گیری

۱-۶ نتیجه ی کلی ۳۰۸

۲-۶ توصیه و پیشنهاد ۳۲۰

فهرست منابع و مآخذ..... ۳۲۱

چکیده

از روزگاران کهن تاکنون، داستان در زندگی انسان ایرانی جایگاه ویژه ای داشته است، اما رمان و داستان به شکل امروزی آن، پس از مشروطه مورد توجه واقع گردید و به بخش مهمی از ادبیات فارسی تبدیل شد که در سیر تاریخی خود و در هر دوره، عرصه ی ظهور جریان تازه ای بوده است. تحولات سیاسی و اجتماعی و همچنین جریان های فکری مسلط هر دوره، تأثیر ویژه ای در محتوا و حتی فرم داستان های آن دوره داشته اند و سبب خلق آثار داستانی بسیاری گردیده اند. از سال های پس از مشروطه تا سال های پایانی دهه ی هشتاد، جریان هایی چون رئالیسم، رمانتیسم، سوررئالیسم، جریان سیال ذهن، رئالیسم جادویی، مدرنیسم، پست مدرنیسم و فمینیسم در ادبیات داستانی فارسی وجود داشته اند، البته گاه در یک دوره، چند جریان در کنار هم مورد توجه بوده اند، اما یکی از آن ها بیش از همه، مورد علاقه ی نویسندگان و خوانندگان آثار داستانی بوده است. در پنج سال گذشته [از ابتدای سال ۱۳۸۵ تا پایان سال ۱۳۸۹] نیز در ادامه ی همان روند، جریان های رئالیسم، مدرنیسم، پست مدرنیسم، فمینیسم و ادبیات اقلیمی بیش از دیگر جریان ها رواج داشته اند. گرچه جریان تازه ای در این دوره ی پنج ساله، وارد حوزه ی ادبیات داستانی فارسی نشده است، اما نگاه تازه ای که به هر یک از این جریان ها شده، آثار تازه ای خلق نموده است که به نوعی آن ها را از آثار سال های پیش از آن متمایز می گرداند. آثار داستانی مدرن در این پنج سال، به پختگی و کمال در فرم و محتوا رسیده اند و نویسندگان داستان های پست مدرن که آثار اولیه شان در دهه ی هفتاد، به زعم منتقدان تنها بازی با فرم داستان پست مدرن بود، در این سال ها آثار قابل قبول تری پدید آوردند. آثار داستانی زنان نیز در دهه ی هشتاد به اوج شکوفایی خود رسید و در سال های پایانی این دهه، موفق به ارائه ی جهان و زبانی زنانه و مستقل در آثار خود گردید. تفاوت آثار اقلیمی این دوره ی پنج ساله با سال های پیش از آن، در کم رنگ شدن مولفه های اقلیمی داستان های برخی اقلیم ها و همچنین برخورد انعطاف پذیرتر با مظاهر مدرنیسم و پست مدرنیسم و حفظ ارزش های بومی در کنار آن ها است. این پژوهش به روش توصیفی-تحلیل محتوا به بررسی سیر جریان

های مذکور در ادبیات داستانی فارسی پرداخته است، البته تأکید ویژه‌ی آن بر بررسی روند حرکت این جریان
ها در پنج سال اخیر بوده است و در هر یک از فصول، یکی از این جریان‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

کلید واژه‌ها: جریان سیال ذهن، مدرنیسم، پست مدرنیسم، فمینیسم، ادبیات اقلیمی

فصل اول

کلیات

پیشینه ی تحقیق

بیان مسأله

روش انجام تحقیق

تأثیر سیاست و اقتصاد بر ادبیات داستانی دهه ی شصت

ادبیات داستانی دهه ی هفتاد

ادبیات داستانی دهه ی هشتاد در نگاهی کلی

ادبیات داستانی، در قرن بیستم به صورت شایع ترین شیوه ی بیان ادبی درآمد است؛ و علاوه بر ویژگی سرگرم کنندگی، اکنون مقاصد و مسئولیت های تازه ای را عهده دار شده است که در گذشته موضوع حماسه، وقایع نگاری، رساله های اخلاقی، و تا حدی هم موضوع شعر بود. پس از پیدایش رمان و داستان به معنای امروزی آن در عصر مشروطه، ادبیات داستانی در ایران در کنار شعر، جایگاه ویژه ای یافت [از آن رو که «شعربه دلیل ساختار زبانی خود، قدرت آن را ندارد که همه ی هیجانات گسترده و عمیق اجتماعی را که در زمان جابه جایی تاریخی در جامعه پیدا می شود، منعکس کند، رهبری ادبی را به نیروی دیگری [رمان] واگذار می کند» (جلالی، ۱۳۷۲: ۴۹)] قدرت خود را برای بازتاب افکار نویسندگان آن عصر آزمود؛ آزمونی که خود، زمینه را برای ارتباط روحی و تبادل تجربه ی خوانندگان جدا افتاده از هم فراهم نمود. زیرا رمان و داستان می توانست برای هر گونه ذهنی خوراک باب طبعش را فراهم کند: برای اذهان واقع گرا، مطالعات اجتماعی؛ برای ذهن های حساس، بازبهای خشن و ظریف تحلیلهای روانی؛ و برای عامه ی مردم، لذات کودکانه ای را که سرگذشت های اندوهبار، ماجراها و افسانه ها به بار می آورند. بنابر این داستان، به آن دلیل که در تمام وجوه زندگی بشر رسوخ پیدا کرده و تمام لحظه های شادی و غم و وقایع عینی و افکار پنهان وی را به تصویر می کشد، از نظر علم ادبیات اهمیت بسیار پیدا کرد و شناخت سیر تحول آن، یکی از ضرورت های پژوهش های ادبی محسوب شد.

هدف این پژوهش نیز در یک نگاه کلی، بررسی سیر تحولات ادبیات داستانی ایران در سال های پس از انقلاب است اما در نگاه جزئی تر و دقیق تر، به بررسی سیر تحولات ادبیات داستانی پنج سال گذشته و جریان های غالب داستان نویسی در سال های اخیر می پردازد. از این رو، در فصل اول نگاهی کلی به ادبیات داستانی از سال ۶۰ تا پایان سال ۸۹ شده است و جریان های سیاسی و فرهنگی تأثیر گذار نیز مورد بررسی قرار گرفته است. در این دوره ی سی ساله، عرصه ی سیاسی و فرهنگی کشور همواره، زمینه ی رقابت گروه های بسیاری برای مطرح کردن اندیشه ها و آرمان های خود بوده است.

در سال های آغاز دهه ی شصت به دلیل عوض شدن فضای سیاسی کشور، نویسندگانی که پیش از انقلاب مجالی برای پرداختن به زندگی کارمندان، روشنفکران و کارگران نداشتند، این فرصت را یافتند تا به زندگی آشفته ی کارمندان و روشنفکران بپردازند و از ماجراهای سیاسی و اعتصابات کارگری بنویسند. از سوی دیگر تقابل جزم اندیشان و کثرت گرایان در عرصه ی فرهنگی، به تدریج عامه ی مردم را نیز متقاعد می ساخت که نگاه جزم اندیشانه و صد در صدی، همیشه پاسخ گوی نیازهای جامعه نیست و گاه باید نگاهی غیر قطعی و غیر حتمی را جایگزین آن نمود. انعکاس این مسأله در عرصه ی داستان نویسی، حرکت تدریجی از قوانین علت و معلولی حاکم بر داستان های رئالیستی این سال ها به سوی رئالیسم جادویی و پس از آن داستان های مدرنی بود که اعتبار قطعیت ها و حتمیت ها را زیر سوال می بردند.

تبعات پایان ناپذیر جنگ، مشکلات اقتصادی و رقابت گروه های مختلف در عرصه ی سیاسی کشور، از جمله مسائلی بودند که در آغاز دهه ی شصت، عرصه را برای نویسندگانی باز می کرد که در خط فکری انقلاب اسلامی حرکت می کردند، چرا که برای کسب مجوز و انتشار آثارشان از حمایت های دولتی بهره مند می شدند. در سال های پایانی دهه ی شصت نیز، تقابل میان دین گرایان و عرف گرایان، موجب توجه جدی به فرهنگ ملی ایرانی و همچنین فرهنگ های بومی مناطق مختلف از سوی عرف گرایان شد. از سوی دیگر دین گرایان نیز با جست و جوی هویت دینی- مذهبی در فکر احیای ارزش های مورد نظر خود بودند که نتیجه ی آن خلق آثاری بود که یک دسته از آن ها به فرهنگ های بومی کشور توجه ویژه نشان دادند و دسته ی دیگر اغلب با دست مایه قرار دادن جنگ به عنوان موضوع اصلی داستان، ارزش های دینی- مذهبی شان را نیز زنده نگاه می داشتند.

دهه ی هفتاد به دلیل شرایط اقتصادی بهتری که نسبت به دهه ی پیش از آن داشت، زمینه را برای تحولات ادبی نیز فراهم نمود. توجه به ادبیات عرف گرا، نگاه واقع بینانه تر به ادبیات جنگ و آزمودن فرم های نو داستان نویسی از جمله ی تحولات ادبیات داستانی این دهه به شمار می روند.

دهه ی هشتاد نیز به دلیل تجربه ی حوادث سیاسی متعدد، دوره ی ویژه ای محسوب می شود. از جمله این مسائل می توان به مواردی چون پایان ریاست جمهوری محمد خاتمی و محدود شدن فضای باز سیاسی دوره ی او، آغاز ریاست جمهوری محمود احمدی نژاد و تغییرات سیاسی، اجتماعی و اقتصادی دوره ی نهم ریاست جمهوری، انتخابات دوره ی دهم ریاست جمهوری و اغتشاشات و اعتراضات پس از آن، و اعمال سیاست های اقتصادی بی سابقه اشاره نمود. بازتاب این مسائل در ادبیات داستانی، توجه ویژه ی داستان نویسان این دهه به موضوعات سیاسی و اجتماعی است. همچنین نام شناسی آثار داستانی این دهه، حکایت از نگاه تیره و تلخ نویسندگان این سال ها دارد که در واقع انعکاس فضای بسته ی سیاسی، ناهنجاری های اجتماعی و مشکلات معیشتی مردم است که جهان بینی این نویسندگان را به آشفتگی و تلخی سوق می دهد.

پس از فصل اول که نگاهی کلی است به ادبیات داستانی سال ۶۰ تا پایان سال ۸۹، در فصل دوم، سوم و چهارم که به موضوعات ادبیات داستانی زنان، ادبیات داستانی مدرن و ادبیات داستانی پسا مدرن اختصاص یافته است. در هر فصل پس از تعریف کلی هر یک از این موضوعات، به ریشه شناسی آن ها در ادبیات غرب پرداخته شده است، سپس چگونگی شکل گیری و آغاز آن در ادبیات داستانی فارسی بررسی شده است. در مرحله ی بعد نیز، سیر ادبیات داستانی فارسی از ابتدای دهه ی شصت تا پایان دهه ی هشتاد در بخش های ادبیات داستانی زنان، ادبیات داستانی مدرن و ادبیات داستانی پسا مدرن نشان داده شده است. در پایان هر فصل نیز یک مجموعه داستان و یک رمان با توجه به مولفه های هر بخش، نقد و بررسی شده اند.

در فصل پنجم نیز ادبیات داستانی اقلیمی مورد بررسی قرار گرفته است و پس از تعریف این نوع داستان، تقسیم بندی اقلیم ها صورت گرفته و سیر داستان نویسی اقلیمی در هر یک از این اقلیم ها نشان داده شده است. در پایان فصل نیز، یک مجموعه داستان و یک رمان که دارای مولفه های اقلیمی هستند، معرفی و تحلیل شده است.

گرچه هیچ یک از جریان های داستان نویسی مطرح شده در این پژوهش، جریانی مخصوص و مختص پنج سال پایانی دهه ی هشتاد نیست، اما با وجود این، مطرح ترین جریان های داستان نویسی این سال ها محسوب می شوند که اغلب در سیر حرکت خود از نقطه ی آغازشان تا کنون، متحمل فراز و نشیب های بسیاری بوده اند که اکنون و در این برهه از زمان، غالباً در اوج فعالیت خود قرار دارند و آثار بسیاری را می توان برشمرد که در قالب های ساختاری و معنایی این جریان ها می گنجند. امید است که این پژوهش نقطه ی آغازی برای تحقیقات گسترده تر در این زمینه باشد.

۱-۱ پیشینه ی تحقیق

-اکبری شلدره ای، فریدون؛ در آمدی بر ادبیات داستانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی؛ ۱۳۸۲.

شلدره ای در این اثر، آثار داستانی دهه ی شصت و هفتاد، به ویژه آثاری را که به موضوع جنگ پرداخته اند، مورد بررسی قرار داده است.

-بیات، حسین؛ نقد و بررسی شیوه های جریان سیال ذهن در ادبیات داستانی ایران؛ استاد راهنما: تقی پور نامداریان، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۳.

در این پایان نامه، داستان های جریان سیال ذهن فارسی از ابتدا تا نیمه ی اول دهه ی هشتاد مورد بررسی قرار گرفته اند و از آن میان چند داستان بر اساس مولفه های داستان جریان سیال ذهن، نقد و بررسی شده اند.

-پور محمدی، اطهر؛ بررسی و تحلیل رمان های سیمین دانشور با توجه به ابعاد و مولفه های مدرنیسم و پست مدرنیسم؛ استاد راهنما: مصطفی گرجی، تهران: دانشگاه پیام نور، ۱۳۸۹.

در این پژوهش ابتدا مولفه های رمان مدرن و پست مدرن معرفی شده است و پس از آن رمان های سیمین دانشور بر اساس این مولفه ها مورد نقد و تحلیل قرار گرفته اند.

-تسلیمی، علی؛ گزاره‌هایی در ادبیات معاصر ایران (داستان)؛ ۱۳۸۳.

تسلیمی در این اثر به بررسی جریان‌های رئالیسم، مدرنیسم و پست مدرنیسم در ادبیات داستانی امروز ایران پرداخته است.

-تدینی، منصوره؛ پسا مدرنیسم در داستان معاصر فارسی؛ ۱۳۸۸.

نویسنده در این کتاب، پس از تعریف پسا مدرنیته و پسا مدرنیسم، مقالات و آثار مهم غرب را که درباره‌ی ادبیات داستان پسا مدرن منتشر شده‌اند، بررسی و تحلیل نموده است. همچنین آثار داستانی ادبیات فارسی را که در این حوزه قرار می‌گیرند معرفی نموده و مولفه‌های داستان پسا مدرن را در آن‌ها بررسی کرده است.

- توکلی مقدم، صفیه؛ جامعه‌شناسی رمان معاصر فارسی؛ استاد راهنما: محمد غلام، تهران: دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۸۳.

این رساله با هدف بررسی جامعه‌شناختی سه رمان معاصر فارسی در سه برهه‌ی زمانی مختلف انجام شده است. در فصل اول به طور اجمالی به برخی مباحث نظری درباره‌ی جامعه‌شناسی ادبیات و جامعه‌شناسی رمان پرداخته شده است و در سه فصل بعد با تحلیل رمان‌های شوهر آهو خانم، همسایه‌ها و جای خالی سلوچ که از جمله برجسته‌ترین رمان‌های واقع‌گرا در زمان خویش بوده‌اند، هر یک از ساخت‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی جامعه‌ی ایران در فاصله‌ی سال‌های ۱۳۳۰ تا ۱۳۶۰ ترسیم شده است.

-جمشیدی، فرانک؛ بررسی جامعه‌شناختی آسیب‌ها و عوارض شهرنشینی مدرن در رمان‌های فارسی؛ استاد راهنما: یعقوب موسوی، تهران: دانشگاه الزهراء، ۱۳۸۴.

جمشیدی در این پژوهش، به این نتیجه رسیده است که به موازات وسعت و تعمیق شهرنشینی یا شهری‌گرایی و جهت‌مند شدن آن به سمت نوعی زندگی مدرن، حیات انسان‌ها به شکلی انکارناپذیر، آسیب‌های متعددی

را تجربه می کند. بنابراین گرچه این آسیب ها ذاتی زندگی شهری مدرن نیستند و عارضی اند، ابتلای به آن ها گریز ناپذیر به نظر می رسد.

-دستغیب، عبدالعلی؛ کالبد شکافی رمان فارسی؛ ۱۳۸۳.

دستغیب در این اثر به معرفی رمان های برجسته ی فارسی تا سال های پایانی دهه ی هفتاد پرداخته است.

_ذوالفقاری، محسن؛ تحلیل سیر داستان در ایران (از مشروطه تا انقلاب اسلامی)؛ استاد راهنما: تقی پورنامداریان، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۶.

این پایان نامه به منظور بررسی تاریخ نقد داستان، شیوه های انتقادی و رویکردهای آن، بررسی سیر صعودی و نزولی نقد، تبیین ارزش و سلامت نقدها، تحلیل کمی نقدها در سال های مختلف و میزان توفیق منتقدین در دوره ی معاصر صورت گرفته است.

-رامین نیا، مریم؛ نقد و بررسی آثار منیرو روانی پور و بازتاب رئالیسم جادویی در آن؛ استاد راهنما: ناصر نیکو بخت، تهران: دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۸۳.

رامین نیا در این پژوهش به معرفی آثار منیرو روانی پور و بررسی ویژگی های رئالیسم جادویی در آن ها پرداخته است. روانی پور یکی از نویسندگانی است که چندین داستان و رمان به شیوه ی رئالیسم جادویی نوشته است که مهم ترین آن ها رمان اهل غرق است.

-رهنما برگرد، اصغر؛ تأثیر پست مدرنیسم در رمان فارسی با تکیه بر چهار رمان (آزاده خانم و نویسندگان اش، هیس، گاوخونی و ملکوت)؛ استاد راهنما: سعید زهره وند، لرستان: دانشگاه لرستان، ۱۳۸۸.

در این پایان نامه، نویسنده سعی دارد پس از تعریف و تبیین مدرنیسم و مدرنیته به عنوان پایه و اساس پست مدرنیسم و بیان نشانه های آن، به میزان ممکن، ضمن معرفی پست مدرنیسم، شیوه های متفاوت نویسندگان